

Regionpolitisk valplattform

VÄNSTERPARTIET VÄSTERBOTTEN
2022-2026

Vänsterpartiet arbetar för att vården ska betalas solidariskt via skatter och fördelas efter behov.

Ett samhälle för alla, inte bara de rikaste

Vi kämpar hårt för ett solidariskt, rättvist, jämställt och jämlikt Västerbotten för alla, inte bara några få. Alla har rätt till jämlik och bra sjukvård och den med störst behov ska få vård först. Ingen ska kunna köpa sig före i kön.

Oavsett var du bor i Västerbottens län ska det finnas förutsättningar för att skapa ett bra liv med ett fungerande samhälle. Vi tar gemensamt ansvar för allas möjlighet att känna trygghet i att vardagen fungerar och att regionen bidrar till att bygga ett hållbart samhälle för alla invånare, nya såväl som gamla. Ett samhälle där behov och hållbarhet får styra, inte privatekonomi eller marknadens intresse att göra vinst.

SÅ HÄR VILL VI UTVECKLA OCH FORMA EN REGION FÖR ALLA, INTE BARA NÅGRA FÅ:

- I Västerbottens län ska alla, avsett storlek på plånboken, **få förutsättningar att leva och utvecklas.**
- Du som blir sjuk och behöver vård ska vara trygg i att du får vård när du behöver det och att **ingen kan köpa sig före dig i kön.**
- Våra **gemensamma resurser ska användas där de behövs bäst.**
- **Alla ska få vård på lika villkor** och det ska finnas ett normkritiskt perspektiv inom hälso- och sjukvården.
- **Sjukvården ska ha låga avgifter** eller vara avgiftsfri.
- Regionen ska bli en **attraktiv arbetsgivare** genom ökat **personalinflytande, konkurrenskraftiga och jämställda löner**, ökad personaltäthet, arbetsplatsdemokrati och möjlighet till utveckling.
- Vi kämpar för **förkortad arbetstid med bibehållen lön** och ännu mer satsningar på friskvård och utbildning för personalen.
- Idrott, **möjlighet till rörelse**, konst, kultur och **kreativt skapande**, ska finnas med i samhällsplaneringen och människors vardag.
- Föräldrars ekonomi ska inte vara ett hinder för att barn och ungdomar ska kunna **idrotta, utöva kultur eller engagera sig i föreningsliv** och utveckla sina fritidsintressen.
- **Tidiga, förebyggande insatser och åtgärder mot samhällets orättvisor** för att minska den ekonomiska utsattheten och riskerna för psykisk ohälsa.
- Det ska finnas **snabb tillgång till psykosociala team på hälsocentralerna** och tillgången till psykolog inom primärvården ska förbättras.
- Utveckla samarbetet mellan primärvården och specialistpsykiatri och **stärk den psykiatriska vården.**
- **Samtalsterapi** med psykolog eller psykoterapeut ska erbjudas **behovsbaserat och jämlikt.**
- Den som lever sitt liv med en normbrytande funktionalitet ska kunna leva ett **fullgott och värdigt liv fritt från diskriminering** och kunna delta i samhället på lika villkor.
- Länets **naturresurser** ska brukas på ett ansvarsfullt sätt.
- Satsningar på **miljövänliga trafikslag** och ökat kollektivt resande.

- Västerbottens län ska vara föregångare för **klimat-smart och långsiktigt hållbart företagande**.
- Det ska vara **attraktivt att bo och leva på landsbygden** och finnas god service där.
- **Hållbart klimat och rättvis resursfördelning** ska finnas med hela vägen för att omställningen ska lyckas och inte skapa nya orättvisor.
- **Naturtillgångar och naturresurser ska bygga samhällen**, inte utarma regioner.
- Försvaret för **allmansrätten måste förstärkas**.
- Västerbotten ska utvecklas som en region för **kreativa mötesplatser**.
- **Samiska näringar** ska vara jämbördiga med övriga näringar.
- Som förvaltningsområde för två minoritetsgrupper och ett urfolk ska Västerbotten ta ett särskilt ansvar för att i samråd med minoritets- och urfolksgrupperna **bevara och utveckla minoritetsgruppernas språk och kultur**.

SVERIGES ENDA RÖDGRÖNA REGION OCH DET RÖDASTE LÄNET

Efter valet 2018 ändrades den politiska kartan i regionerna i Sverige. Högern gick fram och Västerbotten blev den enda rödgröna regionen. Vi är en av två regioner där Vänsterpartiet har varit med i ett majoritetssamarbete under mandatperioden. Och vi har lyckats få igenom bra politik som gör skillnad. På riktigt. Vi har också lyckats hålla emot politiska förslag som skulle innebära fler marknadslösningar och större orättvisa i

Västerbotten. Vi vet att det finns mycket kvar att göra och vi är taggade på att fortsätta ta det ansvaret och se till så att Västerbotten fortsätter vara det rödaste länet.

VÄNSTERPOLITIK GÖR SKILLNAD

De senaste fyra åren har Vänsterpartiet i Region Västerbotten fungerat som en garant för politik som leder till en mer jämlik, jämställd och rättvis region. Vi har visat att det går att driva en region med vänsterinriktning – trots ekonomiska, sociala och befolkningsmässiga utmaningar och en högervinklad nationell regionpolitik. Och har visat att vi kan göra skillnad.

Vi har bland annat hållit nere patientavgifter, prioriterat utsatta grupper, försvarat asylsökande, papperslösa och EU-migranternas rätt till vård. Vi har inte börjat ta ut avgifter för ambulansutryckningar och har haft landets lägsta tandvårdstaxor. Vi har drivit igenom att återta verksamhet som varit utlagd på entreprenad och minskat beroendet av hyrpersonalbolag. Regionen har minst en hälsocentral per kommun, och primärvården prioriteras som basen i hälso- och sjukvården. Folkhälsofrågorna har haft hög prioritet. Region Västerbotten har börjat arbetet med jämställdhetsbudgetering, och arbetet med mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer har prioriterats. Vänsterpartiet har satt sin prägel på politiken och förhindrat marknadslösningar där det går, och när det inte går har vi visat var vi står – oavsett om vi tillhört den politiska majoriteten

OM PLATTFORMEN

I den här regionpolitiska valplattformen kan du läsa om vilket samhälle Vänsterpartiet i Västerbotten vill ha och hur vi vill nå dit med vår politik. Plattformen är indelad i olika områden för att det ska vara lätt för dig att välja ut de delar du vill läsa.

Vård efter behov

Vänsterpartiet arbetar för att vården ska betalas solidariskt via skatter och fördelas efter behov.

En solidarisk välfärd där människan står i centrum är vårt mål – utan privata vinster och riskkapitalbolag. Därför är vi kritiska till privatiseringar och ett vårdssystem där patienter ska agera som kunder på en marknad.

DEN MED STÖRST BEHOV SKA GÅ FÖRST

Om du blir sjuk och behöver sjukvård, ska du också vara trygg i att ingen kan köpa sig före i kön. Vården ska fördelas efter vilka behov vi har, inte styras av avtal med försäkringsbolagen och deras privata sjukvårdsförsäkringar eller personliga kontakter. Den som har störst behov ska gå först – och det betyder också att vården ska göra tydliga prioriteringar i enlighet med det.

FÖRSTA LINJENS VÅRD

För att hälso- och sjukvården ska klara sitt uppdrag behöver det ske en förstärkning av primärvården. Primärvården har över tid givits ett större och större uppdrag, nationellt och lokalt, utan att resurser tillförts i motsvarande omfattning. Den pågående omställningen av hälso- och sjukvården förutsätter en väl fungerande primärvård. De problem sjukvården lever med märks som tydligast inom primärvården, som bristen på personal och att upprätthålla kontinuitet mellan patient och behandlare. Förutsättningar, arbetsvillkor och arbetsmiljö behöver förbättras.

HÄLSOCENTRALER PÅ LANDSBYGDEN

Vi vänder oss emot ett system där privata företag fritt kan etablera sig utifrån var det är enklast att göra vinst i stället för att resurserna används där de behövs bäst. Ett av problemen med vårdval inom primärvården är svårigheten att få nya hälsocentraler att etableras i socioekonomiskt svaga områden och på landsbygden då det inte är lönsamt för privata företag. Vi kräver därför att lagen om vårdval (LOV) i primärvården rivs upp tillsammans med den fria etableringsrätten så att vården i stället kan fördelas efter behov.

PRIMÄRVÅRDEN SKA HA BRED KOMPETENS

Basen i hälso- och sjukvården är hälsocentralerna och sjukstugorna. De ska vara den första instansen när människor, i alla åldrar, är i behov av vård. För att du ska få mesta möjliga sjukvård i din närhet ska primärvården ha bred kompetens och arbeta med ett brett uppdrag, det vill säga grundläggande vård med helhetsansvar för dig som individ samt rehabilitering, psykosociala och hälsofrämjande insatser.

SJUKSTUGORNA ÄR AVGÖRANDE FÖR JÄMLIK VÅRD I HELA LÄNET

På landsbygden har sjukstugorna dessutom ett uppdrag med ambulans och akutvård med vårdplatser som är bemannade dygnet runt samt laboratorier och röntgen. Sjukstugorna är med sina särskilda uppdrag avgörande för att kunna erbjuda jämlik vård i hela länet.

SPECIALISERAD SJUKHUSVÅRD

En människa behöver specialiserad sjukhusvård få gånger

under en livstid. Då kan den finnas på få ställen. För att få en väl fungerande vård krävs vana och erfarenhet hos personalen som ska möta och behandla patienterna. Norrlands universitetssjukhus är regionsjukhus för Norrland och har ansvar att bedriva och tillhandahålla specialiserad vård – regionalt och nationellt. Det uppdraget innebär att se till att du som bor i de nordliga länen har tillgång till jämlik och jämställd vård. Det innebär också att kunna tillföra ett landsbygdsperspektiv på vården i Sverige.

TRE SJUKHUS I LÄNET

Västerbotten är ett litet län sett till befolkning, men stort till ytan. För att behålla en fungerande sjukvård med tillgång till akutkirurgi och förlossningsvård i Lycksele, Skellefteå och Umeå, behöver de tre sjukhusen ses som tre delar av en verksamhet, Västerbottens läns sjukhusvård. Med de avstånd vi har i vårt län är det viktigt att specialiserad och akut vård inte bara finns utan också utvecklas och kan ligga i framkant, även i Lycksele och Skellefteå.

HÄLSOCENTRALERNA SKA HA OMRÅDESANSVAR

Den bästa utvecklingen är en vård som vi sällan behöver besöka och att vi kan leva ett långt liv med lite sjuklighet. Ett vårdssystem som främjar hälsa och förebyggande arbete fungerar inte väl ihop med ett system som betalar ut ersättning efter utförda insatser. Hälsocentralerna ska ha ett områdesansvar och det ansvaret ska omfatta alla invånare i området. Finansieringen ska bygga på befolkningsförutsättningarna, inte ersättning för åtgärd.

Kommande befolkningsutveckling med fler inflyttande, men också fler äldre, innebär att det blir viktigare att utveckla kontakten mellan primärvård och sjukhusvård, där primärvården är den första kontakten.

TÄNDERNA SKA SES SOM EN DEL AV KROPPEN

Vänsterpartiet vill att tänderna ska ses som en del av kroppen och behandlas som en del av sjukvården. Tills det har blivit

verklighet arbetar vi för att tandhälsa inte ska bli en klassfråga och en ekonomisk fråga. Vi vill ha en utbyggd folktandvård tillgänglig i hela regionen där mobila tandläkarstationer kan vara en väg. Vidare, att beslutet om att tillämpa LOV (Lagen om vårdval) i barn- och ungdomstandvården upphävs. Vi vill att tandvårdsavgifterna ska vara låga.

NY TEKNIK FÖR ATT GÖRA VÅRDEN MER JÄMSTÄLLD OCH JÄMLIK

Utmaningarna i att kunna tillhandahålla jämställd och jämlik vård över hela regionen med minskande resurser, ställer krav på att även befinna sig i framkant på utvecklingen av hur vården kan bedrivas. Ny teknik för att kunna ha vårdmöten och ge vård på distans ger möjlighet att erbjuda bättre kontinuitet i vården och att kunna utnyttja kompetenser bredare än idag. Samtidigt kan du som patient få hjälp i hemmet, via samhallrum eller på hälsocentralen och slippa många långa och tidskrävande resor till och från regionens vårdenheter. För de som av olika skäl inte kan dra nytta av fördelarna med ny teknik måste andra lösningar också finnas. Användning av ny teknik är inte enbart en landsbygdsfråga, även i regionens städer och tätorter kan ny teknik underlätta kontakten med vården och bidra till bättre tillgänglighet och kontinuitet.

TILLGÄNGLIGHET, KÖER OCH FÖRDELNING EFTER BEHOV

Tillgängligheten till hälso- och sjukvård behöver öka utan att det övergripande målet om att vårdens resurser ska fördelas efter behov ifrågasätts. Vårdbolagen och regionens egen vård konkurrerar om samma personal och samma resurser. Att köpa vård för att korta köerna måste alltid vägas mot den egna sjukvårdens långsiktiga behov och helhetsansvar, som att möjligheterna att bedriva utbildning och utveckling minskar när vården splittras på flera utförare utan ansvar för helheten.

VI KRÄVER STOPP FÖR VINSTER I VÄLFÄRDEN

Resursbristen inom vården har tillsammans med politiska beslut från tidigare borgerliga regeringar drivit fram vård

som fastnat i en nedåtgående spiral av resurs- och kompetensbrist. Det har mötts med hyrpersonal och upphandlingar av vård från privata vårdbolag, som i sin tur urholkar den offentliga vårdens egna resurser och skapar ny resurs- och kompetensbrist. En avgörande framtidsfråga för vården är hur hälso- och sjukvården ska kunna ta sig ur den nedåtgående spiral som vinstjakt och kortsiktighet skapar inom den offentliga hälso- och sjukvården. Vänsterpartiet kräver stopp för vinster i vården.

VÄNSTERPARTIET I VÄSTERBOTTEN VILL

- att regionen även fortsättningsvis har tre sjukhus med akutkirurgi och förlossningsvård
- att regionen även fortsättningsvis har en sjukstuga med akutplatser i varje glesbygdskommun i inlandet
- fortsätta utveckla den specialiserade vården vid Norrlands universitetssjukhus som regionsjukhus, universitetssjukhus
- öka samarbete mellan primärvård och specialiserad sjukhusvård
- ha extra finansiering till hälsocentraler som vill pröva öppettider utanför kontorstid
- att mer resurser tillförs primärvården
- underlätta för personal att söka sig från sjukhusvården till primärvården och förlossnings- och mödravården
- verka för att lagen om vårdval (LOV) och den fria etableringsrätten i vård och tandvård avskaffas
- att de vårdval som Region Västerbotten har ska bygga på breda uppdrag och främja förebyggande hälsovård. Ersättning ska utgå utifrån befolkning, inte utifrån antal registrerade besök.

Folkhälsa utan klasskillnader

Klassamhället lever, även i vårt län. Den generella folkhälsan är sämre på landsbygden och i mindre bemedlade stadsdelar än i de mer välbärgade.

VÄRLDENS BÄSTA HÄLSA

Region Västerbotten ligger långt fram i folkhälsoarbetet och har samlat på sig mycket kunskap och erfarenhet jämfört med andra regioner. Det är viktigt att den kunskapen och kunnandet kommer till användning och att resurser prioriteras utifrån där behoven är som störst. Forskning inom folkhälsoområdet visar att det inte bara leder till bättre och mer jämlik hälsa utan att det är väl använda pengar och resurser om vi kan jobba med mer förebyggande åtgärder. Att skapa god folkhälsa är den bästa investeringen för att undvika ohälsa och sjukdom. För att göra det behöver regionen ta sig över kullen från att vara diagnosticerande, vårdtung och sjukhustung, till att vara förebyggande, jämlik och hållbar. Region Västerbotten hade tidigare visionen ”Världens bästa hälsa 2020”. Det arbetet får inte tappas bort utan den visionen och det arbetet måste finnas kvar och utvecklas. Vi vill att resurser används och prioriteras där behoven är som störst.

VÄXLA UPP ARBETET FÖR SAMERS HÄLSA

I länet finns samisk befolkning som lider av ohälsa i högre grad än majoritetsbefolkningen. Det visar forskningen. Region Västerbotten behöver växla upp arbetet ännu mer och bygga vidare på det kunskapsnätverk som byggts upp tillsammans med regionerna i vår närhet.

VÄNSTERPARTIET I VÄSTERBOTTEN VILL

- att en tydlig prioritering görs i budget varje år där insatser utifrån folkhälsobehoven prioriteras
- att Region Västerbotten arbetar utifrån en långsiktig

målsättning om att främja en god och jämlik folkhälsa för att undvika vård senare i livet

- att kunskapsnätverket för samisk hälsa stärks med målet att skapa ett centrum för samers hälsa
- att folkhälsoenheten, beteendemedicin och dess verksamheter görs mer tillgängliga i hela regionen för kommunerna och alla medborgare
- att nära samarbete görs tillsammans med kommuner och civilsamhälle i folkhälsoinsatser
- att Västerbottens hälsoundersökningar (VHU) förstärks och utvecklas genom arbete med riktade hälsoinsatser till de som deltar.

Vård på jämlika villkor – normkritik, diskriminering och jämställdhet

Vårt samhälle är byggt med en vit man och kärnfamiljen som norm. För att kunna se och möta varje patient utifrån den personens villkor behövs ett normkritiskt perspektiv. Tradition och regler kan skapa begränsningar för de som inte omfattas av normen. Det är viktigt att förstå att till exempel kön inte är så enkelt som antingen man eller kvinna och att det kan vara en del av en persons ohälsa att inte passa in. Ett öppet bemötande gör att varje patient får rätt anpassad behandling och gör vården mer effektiv.

KÖNSSKILLNADER PÅVERKAR VÅR HÄLSA

Att könsskillnader påverkar vår hälsa är tydligt. Och det beror inte minst på de förväntningar och begränsningar som könsrollerna innebär. Ojämligheten mellan kvinnor och män blir tydlig då medicinsk forskning om kvinnors sjukdomar prioriteras lägre. Det finns även mindre kunskap om kvinnors kroppar vilket kan få ödesdigra konsekvenser vid diagnosställning och behandling.

RASISM OCH DISKRIMINERING

Förutom skillnader i vilken behandling och vård som ges kopplat till socioekonomiska orsaker som ekonomi, bostadsområde och arbete, finns det dokumenterade skillnader i vård och tillgång till vård kopplat till hudfärg. På samma sätt som forskning om sjukdom och vård traditionellt utförts på män har forskning och vårdutveckling också i huvudsak bedrivits på vita. Det kan få allvarliga, rentav livshotande konsekvenser.

VI ARBETAR FÖR JÄMSTÄLLD VÅRD OCH HÄLSA

Skillnader i livsvillkor får konsekvenser för hälsan. Många kvinnor utsätts för våld under sin livstid, samtidigt som män nästan uteslutande utövar våldet. Män lever kortare liv och har högre risk att dö i suicid än kvinnor, medan kvinnor söker vård oftare och i högre grad rapporterar ångest och oro. Vänsterpartiet arbetar aktivt för jämställd vård och hälsa.

KOMPETENSCESTRUM VID CENTRUM MOT VÅLD I UMEÅ

Offer för sexualbrott och andra könsrelaterade våldsbrott står idag utan adekvat behandling för de skador som tillfogats dem. Vi vill att Centrum mot våld i Umeå ska utvecklas genom att ett kompetenscentrum byggs upp för att kunna erbjuda vård och behandling för att begränsa skadeverkningarna av det sexualiserade eller könsrelaterade våldet, oavsett om det har handlat om mäns våld mot kvinnor, våld i hederns namn, övergrepp i en samkönad relation eller utsatthet i prostitution eller människohandel för sexuella ändamål.

VÅRDEN SKA FINANSIERAS RÄTTVIST VIA SKATTER

Vi vill att sjukvården ska ha låga avgifter eller vara avgiftsfri. Det är bättre att finansiera vården rättvist via skatter. Avgifter kan ibland användas för att styra till rätt vårdnivå. En del i att styra besök till den nära vården kan vara att ha låga eller inga avgifter i den verksamheten.

Utsatthet, dåliga arbetsförhållanden, arbetslöshet och dålig ekonomi ökar risken att drabbas av ohälsa. Det är inte rimligt att grupper med en redan svår ekonomisk situation ska betala stora avgifter för sin vård. Det fördelar resurserna i vårt samhälle än mer orättvist.

TANDVÅRDEN SKA VARA EN DEL AV SJUKVÅRDENS HÖGKOSTNADSSKYDD

Inkomstskillnaderna i Sverige är stora och klyftorna ökar. Avgifter och taxor i stället för finansiering via skattemedlen drabbar de som redan har det tuffast. Region Västerbottens reseersättningsregler ska inte drabba dem som har sämre tillgång till kollektivtrafik och som bor längst från vården. Särskilt tydligt blir det i tandvården. Skillnaderna mellan olika grupper när det gäller klass och ålder ökar, och många avstår fortfarande från att gå till tandläkaren för att det kostar för

mycket. Tandvårdens avgifter får inte vara så höga att de hindrar förebyggande behandling och vård. Vår målsättning är att tandvården ska vara en del av sjukvårdens högkostnadsskydd eftersom vi anser att tänderna är en del av kroppen.

AKTIV ARBETSGIVARROLL MOT DISKRIMINERING, SEXISM OCH RASISM

Den diskriminering du som patient möter på grund av kön, etnicitet eller hudfärg möter också den personal som jobbar för Region Västerbotten. För att komma åt sexism, rasism och diskriminering ska Region Västerbotten ta en aktiv roll som arbetsgivare och se dessa frågor som ett arbetsmiljöproblem likaväl som ett kränkande av grundläggande mänskliga rättigheter.

VÄNSTERPARTIET I VÄSTERBOTTEN VILL

- att Region Västerbotten använder jämställdhetsbudgetering
- att förslag till beslut värderas utifrån ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv
- att Region Västerbotten arbetar utifrån att sexism, rasism och diskriminering bidrar till en ojämlig hälsa och folkhälsa
- att Region Västerbotten utvecklar Centrum mot våld i Umeå genom att skapa ett kompetenscentrum för vård och behandling av skadeverkningarna av det sexualiserade, könsrelaterade våldet
- att Region Västerbotten hanterar den rasism och sexism personalen möter som ett allvarligt arbetsmiljöproblem
- att asylsökande, papperslösa och EU-migranter fortsätter ges vård efter behov, inte betalningsförmåga eller antaganden om att de befinner sig i Sverige tillfälligt, och att EU-migranter fortsatt ges vård på samma förutsättningar som papperslösa.

Personalen är vårdens viktigaste resurs

De som jobbar inom Region Västerbotten har rätt till bra arbetsmiljö, inflytande i jobbet och rättvis och jämställd lön. För att livsviktiga verksamheter ska fungera är det en förutsättning att personalen trivs med sitt jobb. Personalen är avgörande för en bra sjukvård. Medarbetare ska känna sig trygga i att kunna lyfta kritik mot sin arbetsgivare utan risk för repressalier.

ÖKAT PERSONALINFLYTANDE

Vänsterpartiet i Västerbotten vill att de anställda ska ha stor frihet att gemensamt ansvara för hur arbetet ska organiseras och planeras. Vi tror att ökat personalinflytande och en demokratisering av arbetsplatserna skapar förutsättningar för hälsosamma arbetsplatser och en öppenhet som motverkar tystnads-kultur.

ATTRAKTIV ARBETSGIVARE

Som många andra verksamheter står även Region Västerbotten inför en stor utmaning när det gäller kompetensförsörjning. Att vara en attraktiv arbetsgivare dit folk väljer att söka sig och där befintlig personal vill stanna, kommer därför att vara en avgörande framgångsfaktor. Vi är övertygade om att bra löner, god arbetsmiljö, ökad personaltäthet, arbetsplatsdemokrati och möjlighet till utveckling i jobbet behövs för att de anställda ska trivas och må bra på jobbet. Det bidrar även till att behålla personal och rekrytera ny.

TA TILLVARA PERSONALENS IDÉER

Personalen är vår absolut viktigaste resurs. De både kan och vill utveckla och förbättra verksamheten. Under nuvarande mandatperiod initierade Vänsterpartiet i Region Västerbotten införandet av en personalfond som ska ta vara på personalens goda idéer och samtidigt utveckla verksamheten. Alla personalgrupper med idéer om hur de vill öka trivsel, sammanhållning eller attraktivitet ska kunna ansöka om medel från fonden. Vi tror att det kan öka såväl frisknärvaron som minska personalomsättningen. Vi vill se ett fortsatt arbete med att utveckla personalfonden. Vi tror också på att belöna personal som kommer med goda idéer och förslag på hur verksamheterna kan utvecklas i, stort som smått, i form av innovationspriser.

FÖRKORTA ARBETSTIDEN – BEHÅLL LÖNEN

Vi vill ha sex timmars arbetsdag med bibehållen lön. Förkortad arbetstid gör att fler orkar jobba till pensionsålder utan att slitas ut i förtid. Det ger människor ökad livskvalitet, ger par bättre förutsättningar att leva jämställt och skapar ett mänskligare samhälle.

I regionen har Vänsterpartiet bland annat drivit igenom en så kallad modifierad 3/3-arbetstidsmodell. Den fokuserar på medarbetarnas hälsa och innebär 2–4 dagars arbete och 2–4 dagars ledighet. Modellen innebär en arbetstidsförkortning på 12–15 procent, vilket motsvarar cirka 35 dagar per år.

FRISKVÅRD FÖR PERSONALEN

För att personalen ska hålla sig frisk och orka med både arbete och fritid behöver vi satsa ännu mer på friskvård. Oavsett vilken verksamhet du jobbar inom ska du ha möjlighet att nyttja friskvårdsbidrag eller friskvårdstimme. Vi vill dessutom se utökade förmåner för personalen via arbetsgivaren.

KONKURRENSKRAFTIGA OCH JÄMSTÄLLDA LÖNER

Vi måste kunna erbjuda konkurrenskraftiga och jämställda löner inom regionen. Att minska löneskillnaderna mellan traditionellt manliga och kvinnliga yrken för att öka jämställdheten är en viktig politisk fråga. Kvinnor tjänar generellt mindre än män och arbetar dessutom i högre utsträckning inom så kallade låglöneyrken. För att nå ekonomisk rättvisa behöver lönerna jämställdhetssäkras.

SATSA PÅ UTBILDNING

Vi vill öka tillgången till utbildningsplatser och förbättra personalens möjligheter att omskola sig. Vi tror också på att finansiera grundutbildning för vissa yrkeskategorier som ett sätt att komma ifrån problematiken med kostsam hyrpersonal.

Vi behöver erbjuda attraktiva lösningar till personalen och ändra förutsättningarna. En idé är att de som väljer att ta ett jobb inom regionen får sina studieskulder avskrivna, förutsatt att de jobbar fem år efter utbildningen. En annan lösning skulle kunna vara att avskriva studieskulden för vårdpersonal som väljer att ta anställning på mindre orter i länet. Vi behöver sträva efter att hitta sätt att nå nya grupper samt att nå samverkanslösningar med kommunerna.

HYRPERSONAL

Generationsväxling och brister i arbetsmiljö har gjort att behovet och kostnaden för hyrpersonal ständigt ökar. Vänsterpartiet vill skärpa lagstiftningen för hyrpersonal. Vi menar att arbetsgivare måste ha tillräcklig bemanning för att kunna hantera variationer i sin verksamhet och täcka upp för sjukdomsfall och ledighet. Det skapar trygga arbetsplatser som ger förutsättningar för kontinuitet och utveckling för de anställda.

HIERARKISK HÄLSO- OCH SJUKVÅRD GYNNAR INGEN

Hälsa- och sjukvården är fortfarande hierarkisk, vilket varken gynnar anställda eller patienter. Det går att arbeta på olika sätt med att bryta hierarkierna. Att ordna arbetet i team är ett sätt, att förändra arbetssätt med rätt kompetens på rätt plats är ett annat. Genom att skapa arbetsmiljöer där seniora medarbetare orkar och vill jobba fram till pensionsålder säkerställer vi att generationsväxlingen blir bra och effektiv.

VÄNSTERPARTIET I VÄSTERBOTTEN VILL:

- att arbetstiderna förkortas till 6 timmar med bibehållen lön som mål
- bibehålla och försvara de modifierade 3/3-arbets-tidsmodeller som finns samt implementera dem inom fler verksamheter
- att regionen finansierar specialistutbildning för alla som önskar det
- att alla som jobbar inom Region Västerbotten i fem år efter utbildning ska få sina studieskulder avskrivna
- att hyrpersonal inte ska nyttjas inom sjukvården
- att sjukvårdspersonal som tar tjänst i bristyrken i glesbygd ska ges möjligheten att avskriva sina studielån
- se satsningar på yrkesrollen avancerad klinisk specialistsjuksköterska.

Öka insatserna för psykisk hälsa

Den psykiska ohälsan är ett utbrett folkhälsoproblem och ett av huvudskälen till att människor blir sjukskrivna. Psykisk ohälsa kan drabba vem som helst och beror på en mängd olika orsaker – hur vi är konstruerade som människor, vårt genetiska arv, vad vi är med om i livet och vår livssituation.

PSYKOLOGISK BEHANDLING

Idag drabbas cirka en av tre av en depression någon gång i livet och cirka en av fyra får ett ångestsyndrom. Framför allt är det kvinnor som drabbas och som i högre utsträckning blir sjukskrivna på grund av psykisk ohälsa, medan män har en högre risk att dö i suicid.

Förskrivningen av antidepressiva läkemedel ökar, trots Socialstyrelsens rekommendation om att i första hand erbjuda psykologisk behandling vid lindrig och medelsvår depression samt vid ångest. I spåren av pandemin finns dessutom en oro för att den psykiska ohälsan och suicid ska öka, varför det måste finnas en beredskap.

SOCIALA ORSAKER GRUND TILL ÖKAD PSYKISK OHÄLSA

Vi lever i en tid med ökande inkomstskillnader, växande klassklyftor och ett hårdare samhällsklimat. Vänsterpartiet menar att ökningen av den psykiska ohälsan går att hitta i sociala orsaker. Två viktiga faktorer för en god psykisk hälsa är ekonomi och sysselsättning. Människor som drabbas av psykisk ohälsa riskerar att få sämre ekonomi och människor med sämre ekonomi riskerar i högre grad att drabbas av psykisk ohälsa. De drabbade löper dessutom större risk att drabbas av somatisk ohälsa. Och människor som lever i ekonomisk utsatthet drabbas allra hårdast. Studier visar att den psykiska ohälsan ökar i ojämlika samhällen. Det är därför viktigt med tidiga förebyggande insatser och åtgärder mot samhällets orättvisor för att minska den ekonomiska utsattheten och på så vis även minska riskerna för psykisk ohälsa.

UTVECKLA PRIMÄRVÅRDEN

Hälsocentralerna fyller en viktig roll i att fånga upp människor med psykisk ohälsa på ett tidigt stadium. För att ge bästa möjliga vård till de som drabbas måste primärvården utvecklas till att bli en verklig första linjens sjukvård inom psykiatri för att kunna ge snabb hjälp. Det måste finnas snabb tillgång till psykosociala team på hälsocentralerna och tillgången till psykolog inom primärvården måste förbättras. Vi vill även utveckla samarbetet mellan primärvården och specialistpsykiatri.

SAMTALSTERAPI SKA ERBJUDAS BEHOVSBASERAT

Storleken på plånboken ska inte avgöra om en människa som lider av psykisk ohälsa ska kunna få samtalsbehandling av psykolog eller psykoterapeut. Samtalsterapi ska erbjudas

behovsbaserat och jämlikt. Ökad tillgång till samtalsbehandling kan förebygga allvarligare psykisk ohälsa och sjukskrivning.

STÄRK DEN PSYKIATRISKA VÅRDEN

Vänsterpartiet i Västerbotten vill förstärka den psykiatriska vården. För att den ska vara verkningsfull krävs en helhets-syn på patientens livssituation. Den psykiatriska diagnosen kan inte ses som isolerad från problem med arbete, bostad, ekonomi och familj. Samverkan mellan olika samhällsaktörer måste dessutom utvecklas och säkerställas.

DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE

En viktig del i arbetet med psykisk hälsa är att främja brukarinflytande på alla nivåer samt att öka patienters och brukares delaktighet. Bland de samhällsinstanser som har till uppgift att förebygga psykisk ohälsa, stödja dem som drabbas av psykisk sjukdom eller lever med psykiska funktionsnedsättningar, är delaktighet och inflytande en jätte viktig del i arbetet. I länet finns ett antal organisationer som byggt upp väl fungerande verksamhet.

SAMVERKAN OCH TIDIGA INSATSER FÖR BARN OCH UNGDOMAR

Psykisk ohälsa är ett av de största hälsoproblemen för barn och ungdomar i Sverige. Och symtomen på psykisk ohälsa är vanligare hos barn i familjer med akuta ekonomiska problem. Det är av största vikt att barn med psykisk ohälsa, psykiatriska eller neuropsykiatriska diagnoser tidigt får stöd och insatser från såväl hälso- och sjukvård som exempelvis skola och socialtjänst. För att kunna förbättra det psykiska välbefinnandet krävs fungerande samverkan mellan olika vårdnivåer och huvudmän. Tidiga insatser måste alltid säkerställas och barn och unga får aldrig utsättas för hinder i vårdkedjan. Barn- och ungdomspsykiatrin måste arbeta mer konsultativt och i samverkan med elevhälsan, primärvården och ungdomsmottagningarna.

FÖRENINGSLIVETS VIKTIGA ROLL

För många människor spelar föreningslivet en jätte viktig roll för det psykiska välbefinnandet. Känslan av att ha en meningsfull tillvaro hänger tätt samman med god psykisk hälsa och att vara engagerad i en förening skapar ett socialt sammanhang och en samhörighet, vilket fungerar som skydd mot psykisk ohälsa. Vi menar att ökad samverkan mellan föreningar, civilsamhälle och hälso- och sjukvården spelar en viktig roll för att öka det psykiska välbefinnandet och minska den psykiska ohälsan. Den som drabbas av psykisk ohälsa, psykisk sjukdom eller har en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, ska vara trygg i att det finns hjälp och stöd att få.

VÄNSTERPARTIET I VÄSTERBOTTEN VILL

- att det ska finnas psykosociala team (bestående av exempelvis psykolog, kurator, arbetsterapeut och fysioterapeut) på länets alla hälsocentraler
- att det ska finnas psykologkompetens på alla länets hälsocentraler
- att det ska finnas en ungdomsmottagning i länets alla kommuner
- stärka barn- och ungdomspsykiatrin i länet
- se utökad samverkan mellan elevhälsa, primärvård och socialtjänst
- att regionen ska fortsätta arbetet med att sprida kunskap och information om psykisk hälsa och ohälsa genom till exempel Psykeveckan
- utveckla samverkan med organisationer som till exempel Hjärnkoll.

Funktionsrätt – en mänsklig rättighet

Den som lever sitt liv med en normbrytande funktionalitet ska kunna leva ett fullgott och värdigt liv fritt från diskriminering och kunna delta i samhället på lika villkor. Det handlar om mänskliga rättigheter. Målet för funktionsrättspolitikerna är att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället med stöd av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Alla människor har kunskaper, förmågor och erfarenheter som är viktiga för samhället.

STÄRK LSS

Trots lagar som ska ta tillvara människors rättigheter ser vi att ett hårdnade samhällsklimat slår särskilt hårt mot personer med funktionsnedsättning/funktionsvariation. Avslag på ansökningar för LSS ökar och antalet beviljade timmar minskar. För Vänsterpartiet är det en självklarhet att stärka LSS som den rättighetslag den är.

RÄTTEN TILL FÖRSÖRJNING

Alla människor ska ha rätt att kunna försörja sig, antingen genom arbete eller likvärdig sysselsättning och därför måste såväl arbetsmarknaden som arbetsplatser vara inkluderande. Verkligheten är dock en annan. Varannan ung kvinna med funktionsnedsättning har upplevt problem med sin försörjning med utsatthet som följd och kvinnor med funktionsnedsättningar är överrepresenterade bland personer med ekonomiska bekymmer och dålig hälsa.

ALLA SKA KUNNA TA DEL AV SAMHÄLLET PÅ LIKA VILLKOR

Att kunna delta i det offentliga livet är självklart för de flesta, men inte alla. Vi anser att transporter, offentliga lokaler,

bostäder och affärer måste förbättras så att alla människor kan ta del av samhället på lika villkor. Kollektivtrafiken måste vara anpassad och finnas tillgänglig och färdtjänst ska finnas att tillgå. För oss i Vänsterpartiet är det självklart att alla människor ska ha möjlighet att ta sig runt i vårt län, oavsett funktionsvariation.

PRIMO GER ANPASSAD PRIMÄRVÅRD

Under mandatperioden har Region Västerbotten startat en verksamhet för vuxna med medfödda och tidigt förvärvade funktionsnedsättningar som heter Primo. Primo finns i Umeå, Lycksele och Skellefteå och ger anpassad primärvård genom personal med särskild kompetens och erfarenhet samt särskild utrustning. Patienten är fortfarande listad på sin hemmahälsocentral. Det har också startats en klinisk undervisningsmottagning i Lycksele och Skellefteå och sådana finns nu på en hälsocentral nära alla tre sjukhus i regionen.

VÄNSTERPARTIET I VÄSTERBOTTEN VILL

- underlätta för personer som har LSS genom tydligare lagstiftning som ger möjlighet att leva ett självständigt liv och att vara delaktiga i samhället
- att oavsett var du bor i länet ska behovet av hjälpmedel bedömas lika och egenavgiften vara densamma
- att kollektivtrafiken ska vara anpassad och finnas tillgänglig.

Regional utveckling

Regional utveckling ska ge förutsättningar för jämlika förutsättningar i hela regionen. Det är en av grunderna för en god hälsa.

RESURSER SKA BRUKAS ANSVARSFULLT

Västerbotten är ett rikt län med stora resurser. Här finns naturtillgångar som skog, malm, vattenkraft och vindkraft. Dessa resurser ska brukas på ett ansvarsfullt sätt och utgör också en grund för att utveckla besöksnäringen.

KULTUREN VIKTIG FÖR UTVECKLING

För oss är det viktigt att lyfta fram kulturen som en motor för regional utveckling. Ett aktivt kultur- och föreningsliv skapar attraktiva boendemiljöer. Det är därför viktigt att olika stödformer till kultur- och föreningsliv fördelas på ett sätt som bidrar till ökad jämlikhet och regional utveckling.

HELA REGIONEN SKA KUNNA UTVECKLAS

Det sker stora investeringar i regionen och en av politikens uppgift är att agera så att hela regionen kan utvecklas i samverkan med dessa investeringar. Vårt län sträcker sig från fjäll till kust och innehåller såväl större städer som landsbygd. Om vi ska hålla ihop och skapa förutsättningar för utveckling i hela länet måste vi ha likvärdiga grundläggande förutsättningar oavsett var vi bor.

VÄLFÄRDEN MÅSTE SÄKRAS I HELA LÄNET

Vänsterpolitik handlar om att göra andra prioriteringar än marknaden. Vi i Vänsterpartiet anser att marknaden inte kan lösa de utmaningar som finns i länet och då kanske speciellt på landsbygden. Vi menar att staten och regionen ska ta ett större ansvar för att säkra välfärden i hela länet.

RÄTTVIST SKATTESYSTEM SOM MÖJLIGGÖR UTVECKLING

Det är inte rimligt att kommunalskatten är så olika. De förhållandevis höga kommunalskatterna gör det svårt för den regionala nivån att öka sina intäkter. Fem kronors skillnad i kommunalskatt är orimligt när det primärkommunala ansvaret är lika oavsett kommunstorlek. Vi menar att en grundläggande översyn av skattesystemet ska innehålla även en översyn av kommunalskatterna. Vi behöver ett rättvist skattesystem som möjliggör utveckling i såväl stad som land. Insatser ska ske från regional nivå för att minska de skillnader som finns i vårt län.

REGIONAL UTVECKLING FÖR HELA LÄNET

För att det regionala utvecklingsarbetet bättre ska kunna ske i hela vårt län ska det finnas regionala bemannande "utvecklingskontor" i alla länets kommuner. Dessa bör samlokaliseras med övriga myndighetsaktörer.

VÄNSTERPARTIET I VÄSTERBOTTEN VILL

- att regionen arbetar för att statliga servicekontor ska finnas i länets alla kommuner
- att regionen etablerar (sametablerar) "utvecklingskontor" i länets alla kommuner
- att regionen samordnar riktade insatser för kompetensutveckling
- att regionen följer upp antagna program och strategier ur ett landsbygdsperspektiv
- att regionen utvecklar samarbete och samverkan mellan kommun, högskola och universitet och bidrar till att öka möjligheten att utbilda sig oavsett var du bor i Västerbotten.

Kollektivtrafik och infrastruktur

Västerbotten är ett stort län som sträcker sig från fjällvärld till kust. Det ställer särskilda krav på fungerande infrastruktur och kollektivtrafik. Vänsterpartiet vill se satsningar på miljövänliga trafikslag och ökat kollektivt resande. Vi vill se en översyn av möjligheterna till att utöka den efterfrågestyrda trafiken i syfte att öka möjligheterna till kollektivt resande, framför allt i de glesare delarna av vårt län. Bygget av Norrbottniabanan ska påskyndas. Vänsterpartiet vill också satsa på att rusta upp Inlandsbanan och tvärbanorna, bland annat genom att elektrifiera sträckan Lycksele–Vännäs.

STORT LÄN MED SKIFTANDE TRANSPORTBEHOV

Stora delar av länet är glest befolkat. Det innebär att behovet av personbilstransporter i dessa områden kommer att vara stort. Vänsterpartiet prioriterar underhåll av vägars bärighet, tjälsäkring och trafiksäkerhet. Utbyggnaden av laddinfrastruktur bör prioriteras högt.

KLIMATSMARTA LÖSNINGAR OCH DIGITALA SATSNINGAR

Även om länet i stora delar är glest befolkat är det viktigt att utveckla möjligheter till klimatsmarta lösningar. Utbyggda gång- och cykelbanor, pendlarparkeringar och kampanjer för klimatsmart resande är viktiga, konkreta insatser. Mobilnät och bredband är avgörande delar i en modern infrastruktur. Vänsterpartiet anser att staten måste ta ett övergripande ansvar och öka stödet till bredband och fiberutbyggnad.

GRUNDLÄGGANDE SAMHÄLLSSERVICE

Infrastruktur innehåller också verksamheter som rör grundläggande samhällsservice. Ditt hör bland annat upprustning av VA-nät och reinvesteringar i anläggningar som till exempel

badhus. De flesta kommuner står inför stora utmaningar i att upprätthålla och förnya sina VA-system och badhus. Vänsterpartiet menar att regionen tillsammans med kommunerna ska agera för nationella satsningar inom området.

VÄNSTERPARTIET I VÄSTERBOTTEN VILL

- att regionen aktivt arbetar med en utbyggnad av laddinfrastruktur
- att regionen i samverkan med länets kommuner identifierar investeringsbehoven inom området VA och övrig grundläggande infrastruktur
- att regionen genomför kommunikationsinsatser i syfte att öka nyttjandet av kollektivtrafik
- att regionen i samverkan med länets kommuner agerar för ett större statligt ansvar för bredbandsutbyggnad
- att regionen i samverkan med länets kommuner arbetar för att säkerställa mobiltelefonin i hela länet.

Service på landsbygden

I vårt län finns goda förutsättningar att utveckla landsbygden till ett ännu mer attraktivt ställe där man kan bo och leva samt driva företag. Grunden för landsbygdens utveckling är att det finns god service. Det gäller såväl offentlig som kommersiell service. Vänsterpartiet menar att den tilltro som finns att marknadskrafter ska lösa stora delar av servicen i landsbygden är felaktig. Vi menar att regionen i samverkan med länets kommuner ska definiera vad som kan vara god servicenivå. Det gäller verksamheter som till exempel bank, polisiär närvaro, apotek, post, tillgång till drivmedel, laddinfrastruktur, kollektivtrafik och tillgång till hälso- och sjukvård.

SÄKRA FÖRSKOLA, SKOLA OCH ÄLDREMSORG

Regionen ska forma strategier som gäller regionala beslut och utarbeta riktade insatser för gemensamt agerande på den nationella nivån i syfte att kräva statligt ansvar, utifrån begreppet god servicenivå. Den offentliga servicen som till exempel förskola, skola och äldreomsorg måste säkras. Riktade insatser från den statliga nivån behövs för att du ska få likvärdig service oavsett var du bor och verkar.

VÄNSTERPARTIET I VÄSTERBOTTEN VILL

- att regionen i samverkan med länets kommuner definierar begreppet god servicenivå
- att regionen i samverkan med länets kommuner utvecklar samlad strategi för påverkansarbete för landsbygdsutveckling
- att regionen i relevanta beslut gör en konsekvensanalys ur ett landsbygdsperspektiv.

Företagande

Ett samhälle formas och byggs av företagsamma människor! En del blir entreprenörer och driver företag men vi behöver företagsamma människor i samhällets alla sektorer. Vårt län har goda förutsättningar att utveckla företagandet.

KLIMATSMART OCH HÅLLBART FÖRETAGANDE

De satsningar som nu sker i länet ger oss nya möjligheter att skapa hållbar tillväxt. Västerbotten är rikt på naturresurser som kan brukas och återbrukas men inte förbrukas. Vårt län kan vara föregångare när det gäller att ha ett företagande som är klimatsmart och långsiktigt hållbart. För att hela vårt län ska utvecklas och växa behövs en medveten politik i regionen som har förmåga att se till hela länet.

OMSTÄLLNING TILL ETT MILJÖMÄSSIGT HÅLLBART SAMHÄLLE

I länet finns absoluta fördelar i form av bland annat förnybara energikällor, jord- och skogstillgångar, mineral och andra naturresurser. Tillsammans med regionens forskning och befolkningens kunskaper, innebär det goda möjligheter att gå före i omställningen mot ett miljömässigt hållbart samhälle och därmed skapa framtida konkurrenskraft. Samverkan mellan staten, regionen, kommunerna och andra aktörer behövs för att aktivt bygga en struktur för stärkt företagande. Ett tydligt regionalt politiskt ledarskap behövs.

VIKTIGT MED KOMPETENSHÖJANDE INSATSER

Framtidens företagande kommer att kräva högre och ny kompetens i hög utsträckning. Därför är olika former av kompetenshöjande insatser viktiga. Tekniken möjliggör distansoberoende lösningar.

NYA LÖSNINGAR FÖR ATT UTVECKLA FÖRETAGEN

Företagsutveckling bygger på närvaro av bland annat finansierare och offentliga aktörer. Bankernas och vissa myndigheters flykt från landsbygden, innebär att det blir svårare att utveckla företagande. Nya lösningar måste till för att säkerställa att företag kan utvecklas i hela landet.

FÖRETAGANDE MÅSTE KUNNA UTVECKLAS I HELA LÄNET

Företagande kräver olika former av infrastruktur. Allt från utbyggnad av järnväg, via bredband till det finmaskiga vägnätet. Den regionala nivån har ett avgörande ansvar för att resurser fördelas på ett sätt som gynnar företagande i hela vårt län. Det krävs också att satsningar görs på olika former av kultur. Kulturen kan utveckla samhällets förmåga till kreativitet, något som i sig är väsentligt för företagande.

I länet kan vi bygga flera kompetenscentrum, testbäddar och andra plattformar, med fokus på hållbara smarta lösningar som kan bidra till utveckling och företagsamhet.

ANSVAR FÖR ARBETSFÖRMEDLING OCH KOMPETENSFÖRSÖRJNING

En bättre fungerande arbetsförmedling, förstärkt arbetsmarknadsutbildning och tryggad kompetensförsörjning är viktiga mål för att utveckla länet. Regionen har ett tydligt ansvar att agera för detta. Det bör göras tillsammans med kommunerna, statliga myndigheter och privata företag/branscher. En lösning som borde provas är att starta ett regionalt bolag eller en regional stiftelse, med inriktning på kompetensförsörjning, kompetensutveckling och arbetsförmedling.

VÄNSTERPARTIET I VÄSTERBOTTEN VILL

- att resurser för regionalt utvecklingsarbete ska finnas i hela länet
- att regionen bidrar med resurser och kompetens till kommunernas arbete med företagsutveckling
- att de tunga vägtransporterna i högre omfattning bidrar till investeringar och underhåll i det finmaskiga vägnätet
- att regionen ansvarar för en sammanhållen strategi för kompetensförsörjning
- att regionen i samverkan med relevanta aktörer utvecklar kompetenscentra, testbäddar och andra plattformar. (Det som fungerar hos oss, fungerar överallt).

Klimat, energi och miljö

Effekterna av klimatförändringarna märks även i Västerbottens län. Trädgränsen flyttas allt högre upp på fjället. Vädret blir mer oberäkneligt med översvämningar och skogsbränder som följd. Klimatförändringarna riskerar människors liv och deras försörjning globalt, men också i länet påverkas våra livsvillkor och försörjning.

OMSTÄLLNINGEN GÅR FÖR LÅNGSAMT

Alla våra förslag, genomförda reformer och politiska beslut behöver vara underordnade klimatet och möjligheterna att skapa ett hållbart samhälle. Omställningen som behöver göras är inte utan nya utmaningar. Som det är nu sker den dock i allt för liten grad och allt för långsamt.

VÄSTERBOTTEN SKA BLI EN LEDANDE KLIMAT- OCH MILJÖREGION

Vänsterpartiet har tillsammans med våra samarbetspartier i Region Västerbotten, beslutat att Västerbotten ska bli en ledande klimat- och miljöregion. Det kommer att ställa höga krav på regionen samt länets näringsliv och offentliga aktörer.

HÅLLBART KLIMAT OCH RÄTTVIS FÖRDELNING AV RESURSER

Västerbotten har på många sätt goda förutsättningar att bli en ledande region i arbetet för att hindra temperaturhöjningar och skapa ett ekologiskt hållbart samhälle. Här finns naturresurser och god tillgång till hållbar energi. I den fortsatta utvecklingen måste dina intressen som invånare kunna vägas mot de samhälleliga behoven utan att tappa tempo i omställningen.

Länets industri har potential att vara en starkt bidragande kraft i omställningen till ett hållbart samhälle. Från de förväntade vinsterna av uppbyggnad av batterifabriker till återvinningen av råvaror eller tillgången av råvaror i form av mineraler, trä och el och vindkraft som finns i Västerbotten. Men målen om hållbart klimat och rättvis resursfördelning måste finnas med hela vägen, annars är sannolikheten hög att omställningen misslyckas och skapar nya orättvisor.

HÅLLBAR OCH FOSSILFRI ENERGIPRODUKTION

Vänsterpartiet ser behovet av att bygga ny energiproduktion baserat på hållbara, fossilfria energikällor som sol, vind och

vatten. Förutom att bygga ny fossilfri och hållbar energiproduktion kan de gamla kraftverk som finns moderniseras. Delar av de vattenkraftverk som finns idag skulle behöva rustas upp och moderniseras och också byggas så att till exempel fisk har möjlighet att vandra. De oreglerade vatten som finns kvar idag ska inte regleras med ny vattenkraft. Även om den hållbara energiproduktionen byggs ut behöver vi minska energiförbrukningen i samhället.

KOLDIOXIDBUDGET DEL I ALL PLANERING

Ett flertal kommuner och Västerbottens län har tagit fram koldioxidbudgetar. Vänsterpartiet vill att sådana används som en självklar del i all planering och budgetering av verksamhet. Idag räknas i regel energiförbrukning och utsläpp enbart i den konsumtion som sker här, i vårt län. Vänsterpartiet vill att hela vår konsumtion, även den som uppstår i andra länder när varor exporteras till oss, tas in i vår energikonsumtion och våra koldioxidutsläpp.

FUNGERANDE KOLLEKTIVTRAFIK OCH TRYGGA RESVÄGAR

Det samhälle vi lever i är uppbyggt på tekniska lösningar och strukturer som inte är hållbara. Strukturer som är svåra att ändra på egen hand, men som kan förändras eller ersättas med nya lösningar om vi agerar gemensamt. För många är bilen till exempel en nödvändighet för att få livet att fungera, men det går att göra något åt med gemensamma beslut. Många, även i glest befolkade kommuner, bor i tätorten där man jobbar eller studerar. Långt fler än vad som faktiskt gör det idag skulle kunna ställa bilen och resa kollektivt eller ta cykeln. En förutsättning är fungerande kollektivtrafik och säkra och trygga resvägar, även för cyklister och fotgängare. Där det absolut inte går kan vi hitta lösningar via skatter eller bidrag som kan kompensera.

EFFEKTIV ANVÄNDNING AV RESURSER VID BYGGNATIONER

Region Västerbotten kommer under kommande år göra omfattande investeringar i form av nybyggnationer, renoveringar och ombyggnationer. Klimat- och miljöåtaganden och effektiv resursanvändning ska vara ledord i alla fastighetsinvesteringar som görs. I planeringen av fastigheter bidrar användning av

solenergi och andra hållbara energislag till mer effektiv energianvändning. Det kan också vara en extra resurs för att säkra energitillgång i verksamheten.

SOM ANSTÄLLD SKA DET VARA LÄTT ATT VARA KLIMATSMART

Vänsterpartiet vill att Region Västerbotten som arbetsgivare med cirka 10 000 anställda tar ett aktivt ansvar för att det ska finnas arbetstillfällen i hela regionen. Och för att det ska gå att ta sig till och från sitt arbete så klimat- och miljövänligt som möjligt. På arbetsplatsen ska klimat- och miljövänliga arbetssätt, utrustning och produkter vara förstahandsvalet. Den enskilt största utsläppskällan, men också den som kanske är enklast att påverka i Region Västerbotten, är val av vilka produkter och tjänster som används i arbetet. Klimat- och miljökrav är en viktig del i upphandlingen. Som anställd ska det vara lätt att göra rätt.

EKOLOGISKT HÅLLBARA OCH NÄRPRODUCERADE LIVSMEDEL

Region Västerbotten har antagit en livsmedelsstrategi. Den ska finnas med vid inköp av ekologiskt hållbara och närproducerade livsmedel. Livsmedelsstrategin ska finnas med i regionens planering för samhällsutveckling.

KONTAKT MED VÅRDEN UTAN ONÖDIGT RESANDE

Pandemin visade tydligt att det finns andra sätt att arbeta på som är bättre både för klimat och miljö. Den visade också att det för många går att utföra sitt arbete oavsett var en bor i länet. Samma gäller för oss som patienter och brukare i Region Västerbotten. Ambitionen att stärka samarbetet mellan de tre sjukhusen, sjukstugorna och hälsocentralerna måste kombineras med ett genomtänkt förhållningssätt så att du som patient och brukare kan komma i kontakt med vården utan onödigt resande. Och när resandet behövs ska det vara så klimatvänligt som möjligt. Pandemiåret visade också att världen inte lyckades stoppa klimatförändringen trots att flyg och andra transporter minskade kraftigt. Fler, kraftfullare och smartare åtgärder behövs för att stoppa klimatförändringarna.

VÄNSTERPARTIET I VÄSTERBOTTEN VILL

- att koldioxidbudgetering och klimatbudgetering blir en central och styrande del i regionens planering och budgetering
- att en egen koldioxidbudget för Region Västerbotten tas fram och att stöd ges till de av regionens kommuner som inte har egna att ta fram
- att Region Västerbottens investeringar i fastigheter och verksamhet görs med sikte på att minska regionens klimatpåverkan och energiförbrukning och görs med hållbar teknik
- att miljö- och klimatkrav lyfts fram i all regionens upphandling och att regionen ersätter engångsmaterial med flegångsmaterial där det är möjligt
- att Region Västerbotten planerar allt resande, personal såväl som patienter, utifrån ett klimat- och miljöperspektiv och undviker resor där andra alternativ är möjliga
- att Region Västerbotten ska bli en ledande klimat- och miljöregion.

Naturtillgångar och naturresurser

Västerbotten är en resursrik region vad gäller naturtillgångar och naturresurser. Här finns till exempel skog, malm, vatten, vind och fjäll. En utmaning är att bruka men inte förbruka.

ATT BÅDE KUNNA BRUKA OCH BEVARA PÅ ETT SMART SÄTT

Vi måste hantera olika former av motstående intressen där brukandeintresset ställs mot bevarandeintresset. Rennäringen är kanske den näring som på olika sätt hamnar i fokus och också visar på de olika motstående intressena. Det är en avgörande fråga att vi i vår region hittar metoder för att konstruktivt och framåtsyftande hantera frågor om exploatering och bevarande. Samrådsprocesserna måste utvecklas så att parterna blir mer jämbördiga vad gäller olika former av resurser och kompetens. Samrådsprocesserna är idag ojämlika och här måste det ske insatser för ökad konstruktivitet.

VÄSTERBOTTEN KAN BLI LEDANDE I KLIMATARBETET

Västerbotten har goda förutsättningar att vara ledande i klimatarbetet, bland annat utifrån stora naturtillgångar och naturresurser. Vänsterpartiet i Västerbotten menar att vår region har förutsättningar för att möta efterfrågan bland annat på

- trävaror för mer byggande i trä
- metaller och mineraler nödvändiga i klimatarbetet
- fossilfri produktion av el.

En av förutsättningarna för att detta ska kunna ske är att produktionen sker på ett långsiktigt hållbart sätt. Utifrån historien, som innehåller en rad dåliga exempel där bland annat miljöfrågor hanterats på ett minst sagt dåligt sätt, ska vi visa att naturresurser kan brukas på ett långsiktigt hållbart sätt. En annan förutsättning är att infrastrukturen möjliggör smarta och miljövänliga transporter.

NATURTILLGÅNGAR OCH NATURRESURSER SKA BYGGA SAMHÄLLEN INTE UTARMA REGIONER

Vänsterpartiet i Västerbotten menar att mer av värdena som skapas tack vare naturtillgångar och naturresurser ska stanna i de regioner där de produceras. Det är väsentligt att långsiktigt hållbara samhällen växer upp och utvecklas där naturresurser på olika sätt brukas. Olika former av "fly in fly out"-lösningar ska motverkas.

VÄNSTERPARTIET I VÄSTERBOTTEN VILL

- att ett kompetenscenter för hantering av motstående intressen och rättighetsinnehavare etableras i regionen
- att regelverk för hur värden från naturresurser återförs till de producerande regionerna införs
- att tillsammans med andra relevanta aktörer utveckla snabbare och rättssäkrare tillståndprocesser
- att utveckla jämlika samrådsprocesser.

Turism och besöksnäring

Besöksnäringen är en växande bransch som ger jobb i hela regionen. För landsbygdsturismen är natur- och kulturlandskap de viktigaste resurserna – värden som vi både måste värna och kunna använda på ett varsamt sätt. Våra naturresurser i form av bland annat vatten, gleshet och unika miljöer ger många möjligheter till en kvalitativ företagsutveckling. Samtidigt måste det ske med ett värnande av allemansrätten.

TURISMEN KAN SKAPA MÅNGA NYA JOBB

Vänsterpartiet menar att turismen har stor potential för att skapa många nya jobb, inte minst för Västerbottens inland. Det gäller bland annat olika utvecklingsåtgärder inom ekoturism. Den besöksnäring som kan leda till utvecklingen av den lokala miljön och skapar långsiktiga arbetstillfällen, behöver få sina intressen bättre beaktade vid planering av markanvändning, skogsbruk, infrastruktur och kollektivtrafik.

VÄSTERBOTTEN SOM SJÄLVKLAR MÖTESPLATS

De stora industrisatsningar som sker i vår region innebär att antalet gästnätter ökar. Det kommer ge utrymme för satsningar som innebär att Västerbotten kan bli den självklara platsen för mässor, mötesplatser, event och ”teknikuturism”. Vi har i regionen unika möjligheter att visa på en miljödriven teknikutveckling.

INSATSER FÖR ATT HÖJA KOMPETENS OCH KVALITETSSÄKRA NÄRINGEN

Vänsterpartiet i Västerbotten menar att riktade insatser för att höja kompetens och kvalitetssäkra hela näringen, bör ske i samverkan med olika aktörer. Varumärkesbyggandet bör också i stor utsträckning ske genom gemensamma insatser. Besöksnäringens utveckling bör ske på ett sätt som bidrar till långsiktigt hållbara samhällen för fast boende. Och formerna för att finansiera de infrastruktursatsningar som görs i syfte att utveckla besöks- och turismnäringen bör utvecklas.

VÄNSTERPARTIET I VÄSTERBOTTEN VILL

- att turism och besöksnäring ges större betydelse vid strategisk planering
- förstärka försvaret för allemansrätten
- utveckla Västerbotten som en region för kreativa mötesplatser
- att regionen i samverkan med näringens aktörer skapar möjligheter till kompetens- och kvalitetssäkrande insatser
- främja småskalig turismutveckling utifrån naturliga förutsättningar.

Föreningsliv, kultur och idrott

Alla har rätt till idrott, kultur och föreningsliv. Vi vill att idrott, möjlighet till rörelse samt konst, kultur och möjlighet till kreativt skapande, ska finnas med i samhällsplaneringen och människors vardag. Föräldrars ekonomi ska inte vara ett hinder för barn och ungdomar att kunna idrotta, utöva kultur eller engagera sig i föreningsliv och utveckla sina fritidsintressen.

FRI KULTUR BIDRAR TILL ETT DEMOKRATISKT SAMHÄLLE

Fri kultur bidrar till ett demokratiskt samhälle och kritiska medborgare. Därför är det viktigt att alla vuxna och barn ska ges rimliga möjligheter att utöva och ta del av olika former av kultur i hela länet. Vi vill behålla länsansvaret för Västerbottensteatern, Västerbottensmusiken och våra museer för att säkerställa ett levande kulturliv i hela länet.

DET SKA VARA LÄTT ATT VARA FYSISKT AKTIV – OAVSETT FÖRUTSÄTTNINGAR

Möjligheterna att röra sig både i vardagen och på fritiden leder till bättre folkhälsa men skapar också välmående, glädje, självförtroende och trygghet i sin egen kropp. Hälsa och förutsättningarna för att ta hand om den är en klassfråga och en jämställdhetsfråga. Det ska vara lätt att vara fysiskt aktiv, oavsett ekonomi, kön, ålder eller var du bor.

LEVANDE FÖRENINGSLIV GER MEDBORGAR-INFLYTANDE

I föreningar möter vi andra med gemensamma intressen. Där det finns ett starkt och levande föreningsliv är också förutsättningarna för medborgarinflytande och demokrati goda. Folkbildningen och lärandet i föreningar, studieförbund och på folkhögskolorna är en viktig del i byggandet av ett demokratiskt samhälle.

OFFENTLIG KONST FRÄMJAR IDÉER OCH KREATIVITET

Region Västerbotten gör omfattande investeringar i byggnader och andra anläggningar. Offentlig utsmyckning och offentlig konst är viktigt för att lyfta vardagen, men är också ett sätt att öppna upp för nya idéer och kreativitet. För den som inte har råd att resa bort över lov och helger är den offentliga konsten och kulturen, tillgänglighet till natur och parker samt platser för idrott och rörelse extra viktiga.

VÄNSTERPARTIET I VÄSTERBOTTEN VILL:

- att föreningsbidragen prioriteras i syfte att vara utjämnande
- att Region Västerbotten avsätter minst en procent av investeringsbudgeten i nybyggnationer för offentlig utsmyckning
- att regional planering underlättar en aktiv fritid och gör natur och offentligt finansierade anläggningar lättillgängliga
- att Region Västerbotten stödjer föreningslivet och ökar sitt stöd till studieförbund och folkhögskolor.

Regional samepolitik

Vänsterpartiet i Västerbotten står för ett rättvist och jämlikt samhälle. Vi vill stärka nationella minoriteters rättigheter och behov av skydd och urfolks rätt till språk, kultur och respekt för urfolks nyttjanderätt av land av urminneshävd.

RELATIONEN BEHÖVER STÄRKAS

Arvet efter koloniseringen av Norrland lever fortfarande kvar i relationen mellan det samiska folket, majoritetssamhället och staten. Det blir påtagligt i frågor om land, vatten och livsvillkor. Exploatering i Sápmi har inte upphört. Som en effekt av

den koloniala politiken och övergreppen mot det samiska folket, finns också en misstro mot staten och andra myndigheter. Samma förda kolonialpolitik har skapat konflikter inom det samiska samhället.

SAMISKA NÄRINGAR SKA VARA JÄMBÖRDIGA MED ÖVRIGA NÄRINGAR

Vänsterpartiet ser att i konsultation, i olika samråd och samverkan är samers rättigheter under hårt tryck av olika intressen. Den samiska befolkningen är i regel den svagare parten i förhållande till de starka ekonomiska intressen som söker exploateringsrättigheter i Sápmi. De samiska näringarna är i hög grad hållbara och viktiga inslag i länets framtida försörjning och måste ses som jämbördiga med övriga näringar i Sápmi.

SAMERS HÄLSA

Samer drabbas i högre grad av ohälsa än majoritetsbefolkningen. Under senare år har en del forskning och insatser gjorts, men vi anser att mer behöver göras. De kunskapsnätverk som etablerats måste fortsätta stärkas och vi bör sträva efter att även i Sverige etablera ett kompetenscenter likt Sanks i Norge.

För de samer som lever och verkar inom rennäringen kan den statliga, regionala och kommunala administrativa organisationen utifrån en fast bostadsort vara ett hinder för tillgången till samhällstjänster som vård och kontakt med myndigheter.

FÖRVALTNINGSOMRÅDE MED VIKTIGT ANSVAR

Västerbotten har som förvaltningsområde för tre minoritetsgrupper: samer, tornedalingar och finländare ett särskilt ansvar och ska möjliggöra att kultur och språk bevaras och utvecklas och vara ett stöd till myndigheter utanför förvaltningsområdena för respektive minoritetsgrupp.

VÄNSTERPARTIET I VÄSTERBOTTEN VILL

- att konsultationsordningen som tas fram nationellt implementeras i regionalpolitiken i alla frågor som rör det samiska folket
- att kunskapsnätverket stärks och att ett kompetenscenter för samisk hälsa utreds
- att mer resurser och stöd ges till de samiska näringarna
- att mer resurser ges till bevarandet och stärkandet av det samiska språket
- att Västerbotten som förvaltningsområde för tre minoritetsgrupper tar ett särskilt ansvar för att bevara och utveckla minoritetsgruppernas språk och kultur.

Vänsterpartiet Västerbotten

vasterbotten@vansterpartiet.se

vasterbotten.vansterpartiet.se

facebook.com/vansterpartietvasterbotten

